

IN MEMORIAM
ROB HAJER 1929 – 2021

Op 13 februari jl. overleed Rob Hajer, een icoon in het vormings- en ontwikkelingswerk van volwassenen. Velen uit die wereld kenden hem als de kritische wetenschapper, als degene die ondersteunde en enthousiasmeerde vanuit zijn niet aflatende inzet voor de ontwikkeling van mensen en een rechtvaardige samenleving. Hij werd een vriend voor velen.

Rob studeerde economie en staatswetenschappen aan de Economische Hogeschool in Rotterdam, was cursusleider aan de volkshogeschool Allardsoog te Bakkeveen, stafdocent bij de ASCA (Academie voor Sociale en Culturele Arbeid) in Groningen, eerst voor de methodiek opbouwwerk, later als hoofd van de studierichting Cultureel Werk, was in 1966 de eerste directeur van het NCVO (Nederlands Centrum voor Volksontwikkeling) en daarna hoofddocent volwasseneneducatie aan de Nijmeegse Universiteit.

Ook was hij redactiesecretaris van het Tijdschrift Volksontwikkeling (later Tijdschrift Vorming), redacteur van een boekenreeks over volwassenenvorming, bestuurslid van de Stichting Volkshogeschoolwerk (VHS-werk), actief in de Beraadsgroep Vorming - een overleg van betrokkenen bij volwasseneneducatie - nu samen met de Stichtingen VHS-werk en Internationaal VHS-werk, opgegaan in de Stichting Learn for Life een netwerk voor organisaties in de non-formele volwasseneneducatie.

Rob was auteur van vele publicaties over vormingswerk en samenleving, waaronder zijn proefschrift "Volwassenenvorming, beleid en democratisering" (1981).

In 1990 ontving hij de Teleaprijs uit handen van de toenmalige voorzitter van de Tweede Kamer, Deetman "omdat hij een inspirator, een stimulerende en richtinggevende leermeester is, die kwaliteit verlangt en steun biedt door publicaties, inleidingen en discussiebijdragen."

Ik kende Rob in vele van die functies. Na de aanvallen en bezuinigingen op het vormings- en ontwikkelingswerk (VOW) in de jaren '80, ging bij een kabinetsformatie de "hele" volwasseneneducatie, dat wil zeggen de alfabetisering en de beroepsgerichte cursussen van de volkshogescholen, naar het ministerie van OCW. Het overige VOW viel voortaan onder het welzijnswerk. Het ministerie van WVC (daarna VWS) waar ik toen hoofd van de afdeling VOW was, nam het initiatief tot een onderzoek met als doel het VOW weer op de kaart te (helpen) zetten. Ik vroeg de kritische, bevlogen Rob om lid te worden van de begeleidingscommissie van het onderzoek dat leidde tot de publicatie "Herprofilering van het vormingswerk: in het perspectief van risicomaatschappij en individualisering" (Margreeth Broens, Theo Jansen, Ruud van der Veen, 1990). Margreeth en ik bouwen als bestuursleden van de Kring Andragologie nu voort op dit gedachtegoed in de Kennisgroep "Leven Lang Leren".

Tot op hoge leeftijd bleef Rob betrokken bij het VOW. Hij redigeerde samen met Henk Michielse de bundel - nog altijd zeer waardevolle - teksten van Ger van Enckevort "Educatie als animatie, opstellen over de activerende rol van vorming en volwasseneneducatie" (1997). En hij begeleidde Maarten van der Linde en Johan Frieswijk bij het schrijven van het boek "De volkshogeschool in Nederland 1925 – 2010" (2013).

Rob werkte ook mee aan de bundel "Volkshogeschoolwerk als samenlevingsvorming met teksten van Cees Stapel, een andere icoon in het Nederlandse en internationale VHSwerk, bij Cees' 80^e verjaardag in 1998. Hij schreef een inleiding bij de teksten over "Beleid,

overheid en het educatieve veld". Hij eindigt deze inleiding met een vrij lange beschouwing die ook hemzelf heel goed typeert:

"Juist in een tijd van (een begin van) kritische herbezinning op een doorgeschoten marktdenken en een overwegend technocratisch georiënteerde professionaliteit kunnen de opvattingen van Cees Stapel blijvend als toetsstenen worden aanbevolen. Immers: ook in een situatie waarin de overheid zich steeds meer terugtrekt van de zorg voor fundamentele publieke waarden, goederen en diensten en deze overlaat aan de 'vrije' markt zullen educatieve instellingen vanuit een normatieve gerichtheid in hun 'tegenspel' steeds opnieuw moeten aangeven, wat hun opvattingen zijn over vorm en inhoud van een wenselijk beleid dat sociale grondrechten garandeert en bepaalde educatieve bemoeigoederen subsidieert met het oog op ontwikkeling van een democratische, tolerante en pluralistische samenleving.

Hoe juist, ook nu! Deze woorden mogen nog steeds ook voor ons, andragologen, een bron van inspiratie zijn.

In de Canon Sociaal Werk is een uitgebreid biografisch portret opgenomen van de hand van Henk Michielse

https://www.canonsociaalwerk.eu/eregalery/biografisch_portaal_details.php?prominent_id=96

Dinie Goezinne